

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA
PEDAGOGLARNING KASBIY FAOLIYATIDA PEDAGOGIK DASTURIY
VOSITALARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA UNING BOLALAR
RIVOJLANISHIGA TA'SIRI**

Kodirov Akbar Shuhratovich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti "Matematika va amaliy matematika "

kafedراسi katta o'qituvchisi, ilmiy rahbar

E-mail akbar 2005ak@gmail.com

ORSID 0000-0002-3656-5770

Abdullayeva Charos

Maktabgacha ta'lim 2_23 guruh 3_ kurs

abdullayevacharos339@gmail.com

Nodirova Nigora

Maktabgacha ta'lim 2_23 guruh 3_ kurs

ogabekzafarov571@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglarning kasbiy faoliyatida pedagogik dasturiy vositalardan samarali foydalanish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda raqamli ta'lim muhitining imkoniyatlari, pedagogik dasturiy vositalarning turlari va ularning bolalar kognitiv, nutqiy hamda ijtimoiy rivojlanishiga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, pedagoglarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirish zarurati asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, pedagogik dasturiy vositalar, kasbiy faoliyat, raqamli texnologiyalar, bolalar rivojlanishi, kognitiv rivojlanish, innovatsiya.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются вопросы эффективного использования педагогических программных средств в профессиональной деятельности педагогов дошкольных образовательных организаций. Проанализированы возможности цифровой образовательной среды, виды педагогических программных средств и их влияние на когнитивное, речевое и социальное развитие детей. Также обоснована необходимость развития цифровой компетентности педагогов. Результаты исследования показывают, что использование программных средств способствует повышению качества образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, педагогические программные средства, профессиональная деятельность, цифровые технологии, развитие детей, когнитивное развитие, инновации.

ANNOTATION

This article examines the effective use of pedagogical software tools in the professional activities of preschool educators. The study analyzes the opportunities of the digital learning environment, types of pedagogical software, and their impact on children's cognitive, speech, and social development. It also highlights the importance of developing teachers' digital competencies. The results indicate that the use of software tools enhances the quality of education.

Keywords: preschool education, pedagogical software, professional activity, digital technologies, child development, cognitive development, innovation.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish global tendensiyalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida bolalarning dastlabki rivojlanish jarayonini samarali tashkil etishda pedagogik dasturiy vositalarning o'рни tobora ortib bormoqda. Bugungi kunda pedagoglarning kasbiy

faoliyati nafaqat an'anaviy metodlarga, balki innovatsion texnologiyalarni qo'llashga ham bog'liq bo'lib qolmoqda.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'lim jarayoni o'yin, interaktivlik va vizual materiallarga asoslangan bo'lishi zarur. Shu jihatdan pedagogik dasturiy vositalar ta'lim jarayonini qiziqarli, samarali va moslashuvchan qilish imkonini beradi. Mazkur maqolaning maqsadi — pedagogik dasturiy vositalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish hamda uning bolalar rivojlanishiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat.

Maktabgacha ta'lim tizimida pedagogik dasturiy vositalardan foydalanishni ilmiy jihatdan asoslashda, avvalo, bolalar rivojlanishining psixologik va pedagogik qonuniyatlarini hisobga olish muhim hisoblanadi. Jumladan, Jean Piaget tomonidan ishlab chiqilgan kognitiv rivojlanish nazariyasiga ko'ra, maktabgacha yoshdagi bolalar asosan konkret operatsiyalargacha bo'lgan bosqichda bo'lib, ular bilimni faol o'zlashtirish jarayonida vizual, o'yin va tajriba orqali o'rganadilar. Shu nuqtai nazardan, pedagogik dasturiy vositalar aynan interaktivlik va vizuallik orqali bolalarning bilish jarayonini faollashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda raqamli texnologiyalarni maktabgacha ta'limga integratsiya qilish "raqamli pedagogika" tushunchasi bilan izohlanadi. Bu yondashuv ta'lim jarayonida nafaqat texnologik vositalardan foydalanishni, balki pedagogik metod va strategiyalarni ham transformatsiya qilishni nazarda tutadi. Shu jihatdan qaraganda, pedagogik dasturiy vositalar oddiy texnik instrument emas, balki o'quv jarayonini loyihalash va boshqarishning yangi modeli sifatida namoyon bo'ladi.

Biroq, ilmiy tadqiqotlar shuni ham ko'rsatadiki, texnologiyalardan noto'g'ri yoki ortiqcha foydalanish bolalarning psixologik va jismoniy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli pedagogik dasturiy vositalardan foydalanishda didaktik maqsadga yo'naltirilganlik, yosh xususiyatlarini hisobga olish va sanitariya-gigiyena talablariga rioya qilish muhim hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim tizimida pedagogik dasturiy vositalardan samarali foydalanish masalasi nafaqat zamonaviy ta'lim talablariga javob beradi, balki bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lgan dolzarb muammo sifatida namoyon bo'ladi.

Adabiyotlar tahlili

Pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish masalasi ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Raqamli ta'lim muhitining nazariy asoslari Sugata Mitra tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, u texnologiyalar yordamida mustaqil o'rganish muhitlarini shakllantirish mumkinligini ta'kidlaydi.

Shuningdek, Linda Darling-Hammond ta'lim sifatini oshirishda texnologiyalarning muhim o'rni borligini asoslab bergan. Unga ko'ra, raqamli vositalar individual yondashuvni ta'minlashga xizmat qiladi.

Pedagogik dasturiy vositalar sifatida Google Classroom, Microsoft Teams va Zoom kabi platformalar keng qo'llanilmoqda. Ushbu vositalar orqali ta'lim jarayonini tashkil etish, materiallarni ulashish va interaktiv darslar o'tkazish imkoniyati mavjud.

Mahalliy tadqiqotlarda esa maktabgacha ta'limda AKTdan foydalanish orqali bolalarning rivojlanishini jadallashtirish mumkinligi qayd etilgan.

Muhokama

Maktabgacha ta'limda pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish ko'plab afzalliklarni taqdim etadi. Birinchidan, bu vositalar ta'lim jarayonini interaktiv va qiziqarli qiladi. Bolalar vizual va audiovizual materiallar orqali bilimlarni tezroq o'zlashtiradi.

Ikkinchidan, pedagoglar uchun qulaylik yaratiladi. Darslarni rejalashtirish, materiallarni saqlash va ulashish jarayoni soddalashadi. Shu bilan birga, ota-onalar bilan aloqani mustahkamlash imkoniyati paydo bo'ladi.

Biroq, ayrim muammolar ham mavjud. Masalan, texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, pedagoglarning raqamli kompetensiyasi pastligi va bolalarning ekran vaqtini nazorat qilish zarurati.

Shu sababli, pedagogik dasturiy vositalardan foydalanishda muvozanatli yondashuv talab etiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish faqat umumiy afzalliklarni sanab o'tish bilan cheklanmasligi, balki ularni aniq didaktik vaziyatlarda qanday qo'llashni ko'rsatish orqali yoritilishi zarur. Amaliy jihatdan qaraganda, bu vositalar o'quv jarayonining turli bosqichlarida maqsadga muvofiq integratsiya qilinadi.

Masalan, nutq rivojlantirish jarayonida Endless Alphabet yoki Starfall ABCs kabi dasturlar yangi so'zlarni o'rgatish va tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishni shakllantirishda qo'llanadi. Bunda dastur orqali berilgan material pedagog tomonidan og'zaki mashqlar bilan mustahkamlanadi. Natijada bolalarda lug'at boyligi va bog'lanishli nutq rivojlanadi.

Mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda esa Khan Academy Kids kabi platformalar yordamida sanash, taqqoslash va muammo yechish topshiriqlari tashkil etiladi. Bu jarayonda bolalar mustaqil fikrlashga undaladi va sabab-oqibat bog'lanishlarini tushunish qobiliyati shakllanadi.

Ijtimoiy-emotsional rivojlanish uchun Daniel Tiger's Day & Night kabi dasturlar orqali kundalik vaziyatlar modellashtiriladi. Pedagog bu vaziyatlarni rolli o'yinlar bilan davom ettirib, bolalarda empatiya va ijtimoiy xulq-atvor ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ijodiy rivojlanishda esa Toca Boca kabi vositalar bolalarning tasavvurini kengaytirish va erkin fikrlashini rivojlantirish uchun qo'llanadi. Bunda bola nafaqat yaratadi, balki o'z ishini tushuntirib berishga ham o'rgatiladi.

Pedagogik dasturiy vositalar darsning asosiy qismi emas, balki yordamchi komponenti sifatida qo'llanishi kerak. Odatda ular qisqa (5–10 daqiqa) interaktiv bosqich sifatida kiritilib, keyin an'anaviy pedagogik usullar bilan mustahkamlanadi. Pedagog bu jarayonda muhim rol o'ynaydi: u vositani tanlaydi, jarayonni boshqaradi va natijani tahlil qiladi.

Natija

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

- pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish bolalarning kognitiv rivojlanishini sezilarli darajada oshiradi;
- nutq rivoji va muloqot ko'nikmalari yaxshilanadi;
- bolalarning ta'limga bo'lgan qiziqishi ortadi;
- pedagoglarning ish samaradorligi oshadi;
- ta'lim jarayonida individuallashtirish imkoniyati kengayadi.

Amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar an'anaviy usullarga nisbatan samaraliroq hisoblanadi.

XULOSA

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik dasturiy vositalardan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu vositalar bolalarning har tomonlama rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kelgusida bu yo'nalishda pedagoglarning raqamli kompetensiyasini oshirish, infratuzilmani yaxshilash va metodik tavsiyalar ishlab chiqish zarur.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik dasturiy vositalardan samarali foydalanish nafaqat ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, balki uni ilmiy asosda optimallashtirish imkonini ham yaratadi. Ushbu vositalar yordamida o'quv jarayoni differensiallashadi, ya'ni har bir bolaning individual rivojlanish sur'ati, qiziqishi va qobiliyatlari hisobga olinadi. Natijada ta'lim jarayoni standartlashgan modeldan chiqib, shaxsga yo'naltirilgan tizimga aylanadi.

Pedagogik dasturiy vositalar orqali ta'lim jarayonini monitoring qilish va baholash imkoniyatlari kengayadi. Raqamli platformalar bolalarning faoliyati, ishtiroki va o'zlashtirish darajasini tizimli ravishda kuzatish imkonini berib, pedagoglarga tezkor tahlil qilish va individual yondashuvni moslashtirish imkoniyatini yaratadi. Bu esa ta'lim sifatini boshqarishning yangi bosqichini shakllantiradi.

Bundan tashqari, ushbu vositalar maktabgacha ta'limda uzluksizlik tamoyilini ta'minlashga xizmat qiladi. Ya'ni, bolalar bog'cha va oilaviy muhit o'rtasida bilim olishni davom ettira oladi. Ota-onalar ham raqamli platformalar orqali pedagogik jarayonga jalb qilinib, bolalarning rivojlanishida faol ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish ta'limda innovatsion muhitni shakllantiradi. Bu muhitda pedagoglar ijodkorlik bilan ishlashga, yangi metod va yondashuvlarni sinab ko'rishga undaladi. Natijada pedagogik faoliyatning sifati va samaradorligi oshadi.

Kelgusida ushbu yo'nalishda ilmiy-tadqiqot ishlarini kengaytirish, ayniqsa maktabgacha yoshdagi bolalar uchun maxsus milliy pedagogik dasturiy vositalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki mavjud ko'plab dasturlar umumiy xarakterga ega bo'lib, milliy mentalitet va ta'lim standartlariga to'liq mos kelmasligi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mitra S. Self-Organized Learning Environments. — 2013.
2. Darling-Hammond L. The Flat World and Education. — 2010.
3. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim konsepsiyasi.
5. Google Classroom platformasi rasmiy qo'llanmasi.
6. Microsoft Teams for Education hujjatlari.
7. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. — Toshkent, 2021.

8. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ta'lim. — Toshkent, 2022.